

УДК 811.161.2'42:32

Н. В. Кондратенко,

доктор філологічних наук, завідувач кафедри
прикладної лінгвістики

Одеського національного університету імені І. І. Мечникова,
Французький бульвар, 24 / 26, к. 112,

тел. : (048)68-05-62,

kondr_nat@ukr.net

МАКРОСИНТАКСИС УКРАЇНСЬКОГО ПОЛІТИЧНОГО МОВЛЕННЯ

Статтю присвячено дослідженню політичних текстів різних жанрів, що мають монологічний характер та призначені для усного виголошення або оприлюднення через засоби масової інформації. Визначено поняття макросинтаксису як вищого рівня синтаксичних одиниць, який охоплює складні речення різних типів, нафразні єдності та мікротексти. Увагу приділено складним реченням з різними типами зв'язку, серед яких частотними виявилися складнопідрядні багатокomпонентні речення. Розглянуто періодичне мовлення, парцеляцію, фрагментацію та синтаксичний паралелізм у політичному дискурсі та виявлено основні структурно-семантичні ознаки політичних періодів.

Ключові слова: політичний дискурс, політичний текст, політичне мовлення, макросинтаксис, синтаксичний паралелізм, період.

Актуальність проблематики. Питання мовної специфіки політичного дискурсу тривалий час перебували поза увагою українських дослідників, проте активний розвиток політичної комунікації, домінування маніпулятивних технологій, політичної реклами і пропаганди зумовлюють потребу виявлення механізмів вербального впливу на реципієнтів. Переважна увага до лексичного рівня політичних текстів пов'язана з появою okazіоналізмів і новотворів в публіцистичному та політичному дискурсах, однак синтаксичний рівень мови, що відображає принципи текстотворення

та репрезентує характер розумової діяльності людини більшою мірою заслуговує на увагу дослідників. Політичний синтаксис демонструє впливові механізми, специфічні способи побудови текстів, експресивні стилістичні фігури, що загалом є характерною рисою політичного мовлення. Особливо яскраво це виявлено на рівні поліпредикативних конструкцій і надфразних єдностей, що становлять макросинтаксичний рівень тексту.

Ступінь розроблення проблеми в лінгвістиці. У зарубіжній лінгвістиці лінгвістичні аспекти політичного дискурсу є предметом дослідження з першої половини XX ст. та орієнтовані на сутнісні параметри політичної комунікації (Р. Водак, Т. А. ван Дейк та ін.), семіотику політичного дискурсу (О. Й. Шейгал), метафорику і лексичні особливості (А. Е. Будаєв, Ю. М. Караулов, А. П. Чудінов), мову тоталітарного суспільства (Е. Лассан) тощо. В українському мовознавстві загальні проблеми політичної лінгвістики висвітлено в працях Л. П. Нагорної, Т. Ю. Ковалевської, К. С. Серажим, Л. М. Синельникової, Л. Л. Славової, Н. В. Петлюченко та ін. Останнім часом зростає кількість розвідок і дисертацій молодих дослідників, присвячених окремим проблемам політичної комунікації (див. праці Н. В. Базилевич, М. О. Діденка, Л. В. Завальської, К. А. Карасьової, Л. І. Стрій, Л. М. Шевчук та ін.). Проте проблеми політичного синтаксису залишаються поза увагою дослідників, що і визначає нагальну потребу виявлення особливостей синтаксичної організації українського політичного мовлення.

Мета статті – здійснити комплексний аналіз складних речень, надфразних єдностей та мікротекстів, що виконують текстотвірну функцію в українському політичному мовленні. Мета зумовила розв’язання наступних *завдань*: виявити специфіку політичного дискурсу й політичного тексту; визначити поняття макросинтаксису; проаналізувати макросинтаксичні конструкції в монологічному політичному мовленні.

Об'єктом дослідження слугували політичні тексти монологічного характеру, що належать до підготовлених форм комунікативної взаємодії і оприлюднені через ЗМІ; **предмет** дослідження – синтаксичні одиниці, що функціонують у політичному дискурсі, – складні речення, поліпредикативні комплекси (далі – *ППК*), надфразні єдності (далі – *НФС*) та мікротексти. Матеріалом дослідження слугували тексти виступів відомих українських політиків Л. Кучми, В. Ющенко, В. Януковича, Ю. Тимошенка, П. Порошенка, А. Яценюка та ін., оприлюднені через ЗМІ як в усній, так і в письмовій формі.

Викладення основного дослідження. Політичний дискурс є виявом політичної комунікації, що охоплює змістовий, суб'єктний та інтенційний чинники [6, с. 9–10]. Політична комунікація опосередкована через дві основні репрезентативні форми – усну і письмову. Усна форма характерна переважно для діалогічної взаємодії – дебати, прес-конференція, ток-шоу, а також для монологічних виступів політиків – звернень і привітань. Проте в останньому випадку йдеться про оприлюднення раніше підготовлених текстів. Письмова форма притаманна підготовленим текстам, актуальним під час виборної кампанії, – політичній біографії, програмі, слоганам, листівкам тощо. На думку О. Г. Алтуняна, „прийоми, скеровані на посилення емоційного впливу, запам'ятовуваності, мобілізації, що добре працюють в усних виступах, за умови повторення в письмових текстах, не дають необхідного ефекту, а іноді навіть заважають сприйняттю” [1, с. 24]. Зважаючи на це, письмові тексти потребують особливої уваги в аспекті мовного наповнення, зокрема на стилістико-синтаксичному рівні. А. П. Чудінов, характеризуючи мову політичних текстів, зазначає, що „яскравість і неочікуваність способів вираження думки, вдала мовна гра, індивідуальність стилю в багатьох випадках поцінуються навіть більше, ніж ясність і політична коректність змісту тексту” [9, с. 106]. Політичні тексти, підготовлені для усного виголошення, мають і усну, і письмову форму реалізації, тому потребують

особливої уваги, зокрема на макросинтаксичному рівні. Макросинтаксис політичного мовлення потрактуємо як найвищий рівень синтаксичного рівня мови, що охоплює поліпредикативні синтаксичні конструкції (складні речення з різними типами зв'язку), НФС та мікротексти.

Поліпредикативні синтаксичні конструкції в політичному дискурсі представлені різними типами складних речень, тобто поєднанням кількох предикативних одиниць у межах однієї структури. Проте впливовий потенціал цих одиниць передбачає наявність вербальних маркерів, що фіксують увагу реципієнтів, – повторюваних слів (сполучників, часток), подібної синтаксичної будови, порядку слів у реченні тощо. Завдяки цьому кількість предикативних частин може бути порівняно невеликою, щоб фрагментація політичного виступу відповідала основним правилам привернення уваги і запам'ятовування, напр.: *Синьо-жовтий прапор став символом спокійного життя, до якого українські Збройні Сили повертають Донбас, звільняючи його від терористів* (П. Порошенко, 2014). Однак складні речення представлені в політичному дискурсі здебільшого як багатокомпонентні конструкції з домінуванням складнопідрядних (далі – СПР) різного типу підрядності, наприклад, послідовна підрядність: *Кров застигає у жилах, коли читаєш документальні свідчення про те, які випробування випали на долю депортованих* (П. Порошенко, 2016). Для письмового мовлення такі конструкції є цілком прийнятними, оскільки скеровані на логічний виклад та підпорядковані аргументативній комунікативній стратегії: підрядні речення ґрунтуються на вербалізації семантичних зв'язків причинно-наслідкового, взаємозумовленого, взаємозалежного типів. Проте під час усного виголошення виступів багатокомпонентні речення сприймаються як семантичне перенасичення тексту, тому для їх адекватного сприйняття вдаються до прийомів стилістичного характеру. Насамперед це залучення лексичних і синтаксичних повторів та рядів однорідних членів у межах

окремих предикативних частин: *В умовах, **коли** проти нас ведеться неоголошена війна, **коли** на першому плані – збереження **незалежності** та територіальної **цілісності** української держави, влада у тісній співпраці з громадськими об'єднаннями, які опікуються постраждалими, повинна виробити **оптимальні** та **збалансовані** механізми їх ефективного соціального захисту і підтримки* (П. Порошенко, 2015). У наведеному прикладі фіксуємо парні повтори, що створюють особливий „синтаксичний малюнок” конструкції: речення з однорідною супідрядністю атрибутивної семантики корелюють із групами однорідних членів у наступних предикативних частинах. Семантичне нашарування є наслідком „нанизування” подібних синтаксичних конструкцій у кожній предикативній частині, напр.: *Вірю в те, **що** у нас достатньо **мудрості та досвіду, любові та добра, щоб** теж залишити в минулому **недовіру та конфлікти**, і йти далі шляхом **діалогу та порозуміння*** (В. Янукович, 2014). Як бачимо, у політичних текстах є частотним використання груп парних однорідних членів: *Україна лише вчиться парламентській демократії, для якої **зміна урядів та переформатування** коаліцій є рутиною, справою часом **складною, але звичною*** (П. Порошенко, 2016); та предикативних частин: *Мені зрозуміла стурбованість тих, **хто вважає**, що українці не повинні працювати у гарячих точках, **хто побоюється** помсти терористів, від якої може постраждати й Україна* (Л. Кучма, 2004). В аналізованому матеріалі серед ППК значно переважають дво- і трикомпонентні складнопідрядні речення (55%), зокрема з послідовною підрядністю.

Складносурядні речення (далі – *ССР*) представлені меншою мірою, вони є нечастотними в монологічному мовленні (24 %), оскільки семантичні відношення такого типу виражаються за допомогою окремих синтаксичних конструкцій, що посилює актуалізацію мовлення через його фрагментацію. *ССР* поєднують частини з різнотипними

семантичними відношеннями, наприклад, зіставно-протиставні та послідовності подій: *Прожито багато піднесень, драм і радощів, але ми сильні, і ця добра і тверда сила продовжує наш шлях* (В. Ющенко, 2008). Здебільшого в політичному дискурсі представлено окремі предикативні одиниці, не поєднані в одну цілісну поліпредикативну структуру: *Головною реальністю здається політичний шум. За цим шумом не чути голосу розуму* (А. Яценюк, 2015). Це зумовлено тяжінням до розчленованості думки, мовленнєвою актуалізацією кожної синтаксичної конструкції.

Безсполучникові складні речення (далі – БСР) з цієї ж причини використовуються так само в поодиноких випадках і переважно в промовах, не призначених для усного виголошення, зокрема представлених як ритуальні тексти (8 %), наприклад: *Російська агресія забрала життя тисяч і тисяч громадян України, десятки тисяч українців залишилися без даху над головою, сотні тисяч змушені були залишити свої домівки* (П. Порошенко, 2016); *Сьогодні, в цей святковий вечір, хочу ще раз звернутися до кожного з вас: ми одна родина – Україна* (В. Янукович, 2014). У політичному мовленні БСР містять неускладнені, а іноді й непоширені предикативні частини у своєму складі.

Однією з характерних синтаксико-стилістичних рис політичного тексту вважають наявність конструкцій із синтаксичним паралелізмом [2, с. 267]. Монологічні виступи мають ознаки письмового та усного мовлення, тому в них представлені елементи синтаксичного паралелізму – конструкцію побудовано як поєднання подібних або однакових за будовою предикативних одиниць: *Я дуже хочу, щоб в цю мить кожен з нас глибоко, найглибше усвідомив: ми всі є часткою України, ми всі відповідальні за неї* (В. Ющенко, 2007). Елементи синтаксичного паралелізму визначають риторичність політичного мовлення і створюють відповідний ритмічний малюнок тексту. Н. В. Гуйванюк зазначає, що синтаксичний паралелізм – це передусім „кому-

нікативна одиниця, своєрідне висловлення, побудоване за конструктивним принципом симетрії і повтору” [4, с. 447]. У політичному мовленні синтаксичний паралелізм насамперед представлено в межах ППК, тобто в одному висловленні, коли за цим принципом побудовано окремі предикативні частини: *Вони не високі, вони ринкові, вони справедливі* (А. Яценюк, 2015).

Одним із найяскравіших прийомів експресивного синтаксису, що є частотним у політичних текстах, вважаємо повтор, який є основним виявом синтаксичного паралелізму: *Той, хто в нинішньому становищі свідомо прокладає шлях для дострокових парламентських виборів, той відкриває ворота для Путіна* (А. Яценюк, 2016). Текстотвірний повтор слугує композиційним та змістовим „конструктом” для політичних текстів, на нього „нанизують” інші синтаксичні одиниці: *І це наша **спільна робота**. **Спільна робота** кожного громадянина країни. **Спільна робота** Уряду і Парламенту. **Спільна робота** всієї української нації, яка є європейською нацією* (А. Яценюк, 2016). У цьому прикладі повтори реалізовані як стилістичні фігури – епанатофора та анафора, що передбачають повторення однакового компонента (словосполучення) на початку кількох висловлень та завершення і початок суміжних речень однаковим елементом. У тексті, на думку М. О. Вінтоніва, синтаксичний паралелізм „у комунікативному аспекті виконує функцію тематичного паралелізму” [3, с. 247]. На принципі синтаксичного паралелізму ґрунтується й така риторична фігура, як період. Період – це „складна синтаксична побудова, що характеризується детальним викладом думки, має завершену інтонацію” [8, с. 228]. Період по-трактують і як синтаксичну одиницю (А. П. Коваль, О. Д. Пономарів), і як риторичну фігуру (Л. І. Мацько). Як давній ораторський прийом, період характерний для політичної риторики, оскільки має потужний впливовий потенціал і водночас покликаний виразити думку мовця чітко,

послідовно та аргументовано. Завершений період складається з двох нерівнозначних частин: перша частина (протазис) є більшою за обсягом, вона охоплює низку предикативних одиниць (частин складного речення або окремих висловлень), побудованих на синтаксичному паралелізмі; друга частина (апозис) є меншою за обсягом і за семантикою здебільшого містить висновок, результат або наслідки описаного в першій частині. Наприклад: **Ми захистили державу від російської агресії і вперше в історії забезпечили повну енергетичну незалежність від Кремля. Ми відвернули дефолт, навели порядок на енергетичному ринку, безперерійно виплачували пенсії і заробітні платні, створили нову армію і поліцію, будували дороги, наповнили державну скарбницю. Ми зробили багато, але могли зробити набагато більше. Бо хронічною проблемою на перешкоді будь-яких дій є елементарний брак політичної єдності** (А. Яценюк, 2016). Завдяки повторам і синтаксичному паралелізму „період має свою змістову, структурно-синтаксичну і ритмомелодійну архітекtonіку” [7, с. 363].

Усі вияви синтаксичного паралелізму, на нашу думку, відповідають загальній тенденції сучасного українського синтаксису, яку А. П. Загнітко визначає як аналітизм [5, с. 523]. До того ж сюди належать і різні типи фрагментації тексту, серед яких особливе місце належить парцеляції – прийому комунікативної актуалізації тексту, що передбачає виокремлення одного компонента речення та винесення його в окреме висловлення: *Йдеться не проти відмінність у тлумаченнях. А про відмінність у цілях* (П. Порошенко, 2016). Парцелятом переважно є частина складного речення, зокрема підрядна, або окремий член речення. Комунікативна актуалізація парцельованих конструкцій уможливорює привернення уваги адресата до окремих фактів і подій, підпорядкованих одній комунікативній меті, сформульованій в головній частині речення. Актуалізації також сприяє пунктуаційне та інтонаційне виділення парцелятів. Цей прийом парцелю-

вання конструкцій із синтаксичним паралелізмом посилює повтор, проте й акцентує увагу на кожній із підрядних частин: *Саме за останній рік кардинально зросла кількість тих, **хто** вважає себе патріотом України. Хто за вступ до Євросоюзу. **Хто** за унітарний державний устрій. **Хто** за українську – як єдину державну* (П. Порошенко, 2014). Саме цей вияв парцеляції специфічний для політичного тексту, тоді як виокремлення інших компонентів має поодинокий характер.

Загалом фрагментація тексту є однією з визначальних тенденцій українського політичного дискурсу, оскільки скерована на відтворення динамізму політичного мовлення та є ознакою його орозмовлення. Фрагментація характерна для усних політичних виступів, вона покликана надати підготовленому тексту ознак спонтанності. Зважаючи на це, крім парцеляції, фіксуємо й загальне подрібнення тексту, наслідком чого є вживання низки простих речень, переважно еліптичних або контекстуально неповних, що вступають між собою у семантичні зв'язки, подібні до зв'язків частин складних речень, напр.: *До цієї групи належать найвидатніші духовні та суспільні діячі України. Їхнє слово залишилося непоміченим, як і багато інших мудрих слів. **Його не обговорювали тисячі „експертів”. Це слово не помітили політики. Вони були зайняті. Але дуже хочу, щоб це слово почули ви*** (А. Яценюк, 2015). Ми уналежнюємо явище фрагментації до макросинтаксису, тому що йдеться про надфразні єдності та мікротексти і кожний із елементів потрібно розглядати у нерозривному зв'язку з іншими. Це комунікативна фрагментація, вона підпорядкована інтенції мовця, який прагне розчленувати думки, наголосити на кожній окремо, тому і розриває достатньо жорсткі синтаксичні зв'язки між предикативними частинами, напр.: *Власній Українській державі – **соборній, суверенній, незалежній**, – альтернатив немає. **Ось тому ми тут. Це є політичне свято*** (В. Ющенко, 2009). „Нанизування” простих неускладнених та непоширених речень створює ефект „телеграфного”,

„рваного” стилю мовлення, що характерно для спонтанних, а не підготовлених виступів, де переважають складні багатокomпонентні конструкції. За таких умов політик наближається до аудиторії, цей синтаксичний прийом допомагає створити враження, що підготовленого тексту не існує, а мовлення розгортається безпосередньо під час виступу.

Висновки. Складні речення, надфразні єдності, синтаксико-стилістичні фігури демонструють особливості підготовленого і непідготовленого політичного мовлення. Проте підготовлені тексти, що містять маніпулятивні прийоми, більшою мірою мають виражену синтаксичну специфіку, ніж спонтанні. Останні є вираженням загальної тенденції до орозмовлення політичного дискурсу та синтаксичного аналітизму. Визначальними рисами політичного макросинтаксису є домінування багатокomпонентних СПР з різними типами зв'язку, наявність синтаксичного паралелізму, фрагментація мікротекстових утворень. Серед прийомів експресивного синтаксису переважають повтор, анафора, період. Загальною тенденцією політичного синтаксису є використання впливових одиниць, релевантних як для усного, так і для письмового мовлення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Алтунян А. Г. Анализ политических текстов: [учеб. пособие] / А. Г. Алтунян. – М. : Логос, 2006. – 384 с.
2. Балыхина Т. М. Выразительные средства синтаксиса современного политического дискурса / Т. М. Балыхина, М. С. Нетесина // Вестник наук Сибири. – 2012. – № 3(4). – С. 264–268. – [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://cyberleninka.ru/article/n/vyrazitelnye-sredstva-sintaksisa-sovremennogo-politicheskogo-diskursa>
3. Вінтонів М. О. Актуальне членування речення і тексту : формальні та функційні вияви: [монографія] / О. М. Вінтонів. – Донецьк : Донецький нац. ун-т, 2013. – 327 с.
4. Гуйванюк Н. В. Слово – речення – текст : [вибрані праці] / Н. В. Гуйванюк. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2009. – 664 с.

5. Загнітко А. П. Теоретична граматика української мови: Синтаксис / А. П. Загнітко. – Донецьк : Дон НУ, 2001. – 662 с.
6. Кондратенко Н. В. Український політичний дискурс: текстуалізація реальності: [монографія] / Н. В. Кондратенко. – Одеса : Чорномор'я, 2007. – 156 с.
7. Мацько Л. І. Стилїстика української мови / Л. І. Мацько, О. М. Сидоренко, О. М. Мацько. – К. : Вища шк., 2003. – 462 с.
8. Пономарів О. Д. Стилїстика сучасної української мови: [підручник] / О. Д. Пономарів. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2000. – 248 с.
9. Чудинов А. П. Политическая лингвистика: [учеб. пособие] / А. П. Чудинов. – М. : Флинта : Наука, 2007. – 256 с.

REFERENCES

1. Altunian A. G. Analysis of Political Text / A. G. Altunian. – Moscow : Logos, 2006. – 384 p.
2. Balykhina T. M. Expressive means of the syntax of contemporary political discourse / T. M. Balykhina, M. S. Netesina // Herald of Sciences Siberia. – 2012. – № 3 (4). – P. 264–268. – [Electron resource]. – Access mode: <http://cyberleninka.ru/article/n/vyrazitelnye-sredstva-sintaksisa-sovremennogo-politicheskogo-diskursa>
3. Vintoniv M. O. Topic-comment and text: formal and functional manifestations: [monograph] / O. M. Vintoniv. – Donetsk : DNU, 2013. – 327 p.
4. Guyvanyuk N. V. Word – sentence – text / N. V. Guyvanyuk. – Chernivtsi : ChNU, 2009. – 664 p.
5. Zagnitko A. P. Theoretical Ukrainian grammar: syntax / A. P. Zagnitko. – Donetsk : DonNU, 2001. – 662 p.
6. Kondratenko N. V. Ukrainian political discourse: tekstualizatsiya reality: [monograph] / N. V. Kondratenko. – Odesa : Black Sea, 2007. – 156 p.
7. Matsko L. I. Style of Ukrainian language / L. I. Matsko, O. M. Sydorenko, O. M. Matsko. – K. : High School, 2003. – 462 p.
8. Ponomariv O. D. Style of the modern Ukrainian language / O. D. Ponomariv. – Ternopil : Educational book – Bogdan, 2000. – 248 p.
9. Chudinov A. P. Political linguistics / A. P. Chudinov. – Moscow : Flinta : Nauka, 2007. – 256 p.

Н. В. Кондратенко

МАКРОСИНТАКСИС УКРАИНСКОЙ ПОЛИТИЧЕСКОЙ РЕЧИ

Статья посвящена исследованию политических текстов разных жанров, имеющих монологический характер и предназначенных для устного или письменного функционирования. Определено понятие „макросинтаксис” как высший уровень синтаксических единиц, который включает сложные предложения разных типов, нафразовые единства и микротексты. Внимание уделено сложным предложениям с различными типами связи, среди которых частотны сложноподчиненные многокомпонентные конструкции. Рассмотрены периодическая речь, парцеляция, фрагментация и синтаксический параллелизм в монологическом политическом дискурсе и выявлены основные структурно-семантические признаки политических периодов.

Ключевые слова: политический дискурс, политический текст, политическая речь, макросинтаксис, синтаксический параллелизм, период.

N. V. Kondratenko,
Doctor of Philology,
Chair of Applied Linguistics Department,
Odesa I. I. Mechnikov National University,
24 / 26, Frantsuzky Blvd., Odesa, 65058, Ukraine
tel. : (048) 68-05-62,
kondr_nat@ukr.net

MACROSYNTAX OF UKRAINIAN POLITICAL SPEECH

The article studies the political texts of different genres that are of monological character and intended for oral or written language functioning. The concept of macrosyntax as a higher level of syntactic units covers different types of complex sentences, underphrasal units and microtexts. The basic macrosyntactic units function in the political speech. Attention is paid to complex sentences of different types of communication, where complex multicomponent sentences are marked as most frequent. The defining feature of polypredicative structures in political speech is their syn-

tactic parallelism that has text-forming potential. Based on the syntactic parallelism and repetition there are established techniques and expressive syntax influential figures of power. The major structural and semantic features of political periods are identified. The research is carried out on the material of speeches of Ukrainian politicians P. Poroshenko, L. Kuchma, Yu. Tymoshenko, V. Yushchenko, V. Yanukovich and A. Yatsenyuk.

Key words: political discourse, political texts, political speech, macrosyntax, syntactic parallelism, period.

Надійшла до редакції 22.08.2016 р.

УДК 801.82:929Лем=162.1

О. В. Константинова,

аспірантка кафедри загального та слов'янського мовознавства
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова
Французький бульвар, 24/26, м. Одеса, 65058, Україна,
тел. : 097-25-955-02,
olga.konstantinowa@gmail.com

ЛІНГВІСТИЧНИЙ АСПЕКТ ВИВЧЕННЯ ТВОРЧОЇ СПАДЩИНИ ВИДАТНОГО ПОЛЬСЬКОГО ПИСЬМЕННИКА-ФУТУРОЛОГА С. ЛЕМА

Статтю присвячено аналізу вивчення творчої спадщини польського футуролога Станіслава Лема. Увагу акцентовано як на працях визнаних польських дослідників його творчості, так і на новітніх дослідженнях. Серед відомих дослідників творчості С. Лема – Р. Хандке, М. Дайновський, М. Краєвська, І. Б. Кияк, К. А. Смердова та ін. Наголошено, що аналіз художніх текстів С. Лема здебільшого торкається питань, пов'язаних з жанровими особливостями, з роллю гротеску, з вивченням неологізмів (особливості перекладу) та особливостями референції.

Ключові слова: наукова фантастика, стилістика тексту, гротеск, неологізми, польська мова, Станіслав Лем.